

Micha Kat

De kwelgeest van NRC

Vanaf de website van Theo van Gogh beschiet journalist **Micha Kat** nu al bijna een jaar lang NRC Handelsblad. Hij vindt dat de redactie van de 'kwaliteitskrant' meer bezig is deel te nemen aan de macht, dan die te controleren. Ontmoeting met een eenmansleger dat op ramkoers ligt.

We houden u op de hoogte, lieve lezers, maar van één ding kunt u zeker zijn: het proces van het openen van de beerput NRC Handelsblad is niet meer te stuiten!" Was getekend: 'uw Lux et Libertas Ombudsman', Micha Kat.

Als zelfbenoemde ombudsman van NRC geselt journalist Kat al bijna een jaar lang de deftigste courant van Nederland. De veertigduizend abonnees op Theo van Goghs website (www.degezonderoker.nl) kunnen vrijwel wekelijks – de frequentie in de bijdragen varieert – 'genieten' van Kats aantijgingen, die uiteenlopen van serieuze beschuldigingen over plagiaat en belangenversterving tot kwesties die meer tot de categorie roddel & achterklap behoren. Met name hoofdredacteur Folkert Jensma (door Kat steevast 'Volkert' genoemd) moet het ontgelden. "Jensma is een achterbakse leugenaar, schrijf dat maar gerust op," zegt Kat, die in de lobby van het Okura Hotel in Amsterdam een minder opgewonden indruk maakt dan je zou kunnen afleiden uit zijn epistels. Twee uur lang zet hij op zakelijke toon zijn bezwaren tegen NRC uiteen. Duidelijk wordt dat hij een man met een missie is. Volgens hem is het avondblad verworpen tot 'een willoos voertuig van het establishment', dat de 'lezers schoffeert door leugens te verspreiden', 'een speeltje voor de redacteurs', enzovoorts.

Voor de redactie van NRC moeten Kats stukjes een kwelling zijn. Het houdt maar niet op. De polemist ziet er geen been in redacteurs persoonlijk te schofferen. Tja, hoe ga je om met zo'n kwelgeest? De strategie van NRC lijkt tot nog toe tweeledig. Ten eerste wordt Kat afgeschilderd als een door haat gedreven querulant. Zo zegt redacteur Maarten Huygen: "Kat is een gek, die zijn feiten nooit checkt. Hij voert een vendetta tegen ons, omdat hij ooit als stagiair aan de kant is gezet."

Een tweede beproefd middel: het fenomeen-Kat negeren. Voorbeeld van dat laatste is een tamelijk hilarische e-mail die Kat ontving van parlementair redacteur Raymond van den Boogaard:

"Beste Kat,

"gisteren zette u zich ongevraagd aan mijn tafeltje bij café De Zwart, en deelde mee dat u regelmatig bijdragen over onze krant op het internet plaatst. Omdat de inhoud daarvan mij slechts bij geruchte bekend was, heb ik er daar vervolgens een paar van gelezen.

"Wellicht kan aan sommige de charme van de provocatie niet

worden ontzegd. Maar mijn persoonlijke conclusie luidt dat uw stukken van een zodanig redeloze kwaadaardigheid getuigen, dat herhaling van sociale conversatie tussen ons niet voor de hand ligt. Ik mag u dus vriendelijk verzoeken in café De Zwart, en elders, een ander tafeltje op te zoeken."

Maar de vraag is hoe lang NRC de houding van bagatelliseren en negeren kan volhouden. Naar eigen zeggen zou Kat door een uitgever zijn benaderd zijn stukjes te bundelen, naar analogie van het onthullende *La face cachée du Monde*, het boek over 'de Franse NRC'. Bovendien begeven zich op het eigen discussieplatform van NRC (www.nrc.nl) nu al lezers die in lovende termen refereren aan de Lux et Libertas-ombudsman. Waarmee het eenmansleger Kat wel angstwekkend dicht bij de poorten van de redactie aan de Rotterdamse Marten Meesweg komt.

Wie is Micha Kat? Kat is veertig, woont in Rotterdam en heeft een zoon van tien jaar. Hij studeerde klassieke taal- en letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Na zijn afstuderen in 1989 begon hij als journalist, met als specialiteit de civiele advocatuur. Bijdragen van Kat vielen (en vallen) onder meer te lezen in Advocaatenblad, Intermediair en Management Team. Enkele jaren geleden richtte hij het juristenblad Amice op, waarvan hij tevens hoofdredacteur werd. Het periodiek was een kort leven beschoren. "We hebben er anderhalf miljoen gulden doorheen gejakkerd," grinnikt Kat. Naast journalist is hij docent Grieks en Latijn op een gymnasium.

Relevanter voor dit verhaal is dat Kat tien jaar lang als freelancer schreef voor NRC Handelsblad. Alles bij elkaar publiceerde hij rond de tweehonderd artikelen in die krant, voor diverse deelredacties. De samenwerking werd na 11 september 2001 op een laag pitje gezet. Kwade tongen binnen NRC beweren dat hierin zijn motivatie schuilt: gefnuikte ambities. Kat ontkent. "Ik snap best dat mensen het heerlijk vinden te lezen dat ik door rancune word gedreven. Maar het is onzin. Na 11 september ging het financieel slecht met de krant, en werd er bezuinigd op de bijdragen van freelancers. Waar het mij om gaat, is dat NRC het journalistieke metier te grabbel gooit."

In de tien jaar dat Kat voor NRC werkte 'vielen mij al dingetjes op'. "Maar ja, je bent freelancer en houdt dus maar je bek. Ik heb het opgespaard, totdat het roer omging..."

Dat gebeurde op 6 mei 2002, de dag dat Pim Fortuyn werd ver- ▶

► moord. Die avond lezen de NRC-abonnees een opvallend hoofdredactioneel commentaar – geschreven vóór de moordaanslag. “In dat commentaar werd een directe link gelegd tussen nazi-Duitsland en de opkomst van Pim Fortuyn,” vertelt Kat. “Het stuk was niet voor andere uitleg vatbaar. Ofschoon ik geen aanhanger van Fortuyns denkbeelden ben, wist ik niet wat ik las.

“Kennelijk was Jensma, die het hoofdredactioneel had gemaakt, daar zelf erg van geschrokken. Hij schreef vlak erna een artikel over Fortuyn voor The New York Times, dat ineens overliep van nuance. Eens te meer bleek dat de man geen principes kent, ruggengraatloos is. Een rasopportunist.”

Enfin, het ‘regende opzeggingen’, aldus Kat, en NRC werd partij in de haatzaai-aanklacht van advocatenduo Spong & Hammerstein, die meenden dat Fortuyn door een aantal politici en media, waaronder dus NRC, was ‘gedemoniseerd’. “Vanaf dat moment is er een verkramping bij de krant opgetreden, en zijn daar enorm rare dingen gebeurd,” analyseert Kat. “Ze hebben toen een kardinale fout gemaakt, waarmee ze wat mij betreft alle krediet hebben verspeeld: ze zijn zichzelf heimelijk tegen de klacht van Spong & Hammerstein gaan verdedigen in de krant.”

Als belangrijkste bewijs voert Kat het opiniestuk aan dat op 15 mei 2002 in de kolommen van het avondblad verscheen. Geschreven door prof. dr E. Dommering, hoogleraar informatierecht aan de UvA. “Volgens Dommering waren Spong en Hammerstein uit op het vernietigen van de vrijheid van meningsuiting. Nu ja, het was een standpunt. Maar toevallig wist ik dat Dommering de huisadvocaat is van NRC; het opiniestuk was echter uitsluitend ondertekend met het subscriptum ‘hoogleraar’. *Mind you*, hoogleraar, hè, dat moest de indruk geven dat het allemaal wetenschappelijk verantwoord en objectief was. Terwijl het in werkelijkheid een poging was van NRC het eigen straatje schoon te vegen.”

Kat tikte de volgende dag een pissige e-mail aan Jensma. Die mailde diezelfde ochtend terug: “Ha Micha, op de kast springen is ook een kunst, natuurlijk was dat een onnozelheid, maar ja, de verantwoordelijke eindredacteur wist niet dat Dommering onze advocaat is. Dat kan gebeuren. Gaan we dus maar rechtzetten vandaag...”

Kat: “Buitengewoon lafhartig van Folkert dat hij zich achter de rug van een eindredacteur verschuilde. Bovendien vond ik deze lezing van de gang van zaken onwaarschijnlijk. Dommering was, dit heeft hij impliciet toegegeven in een procedure die ik tegen hem voerde bij de Orde voor Advocaten, uitgenodigd dit stuk te schrijven. Men wist met wie men te maken had.”

Maar goed, er zou een rechtzetting komen, was beloofd. Die avond plukte Kat verwachtingsvol NRC van de deurmat, in de stellige overtuiging daarin een rectificatie aan te treffen. Quod non. “NRC is de belangrijkste krant van Nederland. Wat gebeurde hier? Ik hield van die krant, en dat slaat gemakkelijk om in haat, zoals we weten. Ik wist: nu is het oorlog.”

Later zou alsnog een rectificatie volgen. Volgens Kat nadat hij Folkert had gemaild dat de kwestie hem geschikt leek voor een stukje in het Advocatenblad. Een stukje dat overigens nooit zou

verschijnen. Kat denkt dat ‘de lange arm van Lux et Libertas’ hier zijn werk heeft gedaan. “Folkert was totaal in paniek. Heeft nog twee mailtjes naar me gestuurd. Zo kwam hij ineens met het argument dat Dommering ‘wel vaker opiniestukjes schreef’, alsof dat er iets toe doet!”

Kat zocht naar een mogelijkheid zijn artikel over de ‘affaire-Dommering’ alsnog te publiceren, en vond onderdak op de website van Theo van Gogh. “Maar mijn woede ging niet liggen, werd alleen maar heviger. NRC bleef in de eigen kolommen campagne voeren. Zo volgde een absurd stuk van een of andere obscure wetenschapper aan de VU, die stelde dat wetenschappelijk was aangetoond dat Fortuyn op Mussert leek. Zó doorzichtig... Wéér voerde NRC de verdediging voor de eigen (rechts)zaak over de ruggen van de lezers. Want als de klacht van Spong en Hammerstein behandeld zou worden, zou men natuurlijk kunnen zeggen:

niet alleen NRC beweert dat er overeenkomsten zijn tussen Fortuyn en het fascisme; wetenschappers zeggen het ook!”

Vanaf dat moment lag Kat, de bedrogen minnaar, op ramkoers. En stuitte op een volgende ‘affaire’. Uit de boezem van de redactie had hij medio 2002 een tip gekregen: Zuid-America-correspondente Marjon van Royen zou worden ontslagen wegens plagiaat en verzinsels. “Daardoor was een enorme crisis bij de krant uitgebroken.” Het ging ten minste om één verhaal, waarin zonder bronvermelding was geput uit het werk van auteur V.S. Naipaul, en andere delen waren verzonnen. Na ontdekking van het bedrog volgde een rectificatie.

In de Volkskrant gaf Van Royen later toe dat zij had geblunderd; ze vermoedde dat dit de oorzaak was van het beëindigen van haar contract. Opvallend genoeg beweert Jensma dat de kwestie er niets mee te maken had (zie ook kader).

Bij het afscheidsartikel dat Van Royen (veel later) schreef, werd in elk geval met geen letter gesproken over de plagiaatkwestie. Kat: “In die tijd speelde de Jason Blair-affaire in Amerika. Waar The New York Times de hand in eigen boezem stak, openheid betrachtte, ja, zelfs lezers uitnodigde met meer voorbeelden te komen, heeft NRC het geval-Van Royen toegedekt. Dat noem ik: de lezer bedotten. Kijk, het gaat mij niet om de persoon Van Royen; ik heb niets tegen haar. Het gaat mij om de handelwijze van NRC. Het tekent het gebrek aan zelfreinigend vermogen van die krant.”

Kat zet zijn bezwaren tegen NRC op een rijtje. “Ten eerste: de totale schoffering van de lezer. Men doet wel aan pseudo-verantwoording, maar die komt de facto neer op lof aan de krant. Voorbeeld daarvan zijn de artikelen van de zogenaamde ombudsman Piet Hagen, die één slijmerige lofzang op de krant vormen.

“Mijn tweede bezwaar is dat NRC niet als product voor de lezer wordt gezien, maar als speeltje voor de redacteurs, die aan self-promotion mogen doen, hun hobby uitoefenen of hun boekjes in de eigen kolommen kunnen laten bespreken.

“Mijn derde en belangrijkste bezwaar is de totale identificatie met het establishment. Niet het controleren van de macht staat voorop, maar het deelnemen eraan.” Ter illustratie haalt Kat uit zijn koffer tje een krantenknipsel. Het betreft een advertentie, geplaatst door

Young Executive Recruitment (YER) en FUTUR, een 'netwerk voor jonge ambtenaren'. De clubs uiten hun felicitaties aan Medy van der Laan met haar benoeming tot staatssecretaris voor Cultuur en Media. Een foto van Van der Laan en het logo van NRC Handelsblad, dat FUTUR sponsort, begeleiden de felicitaties.

"Ongelooflijk," vindt Kat. "Dat NRC dat clubje sponsort, is één ding. Op zich vind ik dat al niet kunnen. Maar ze steken de staatssecretaris een veer in haar reet, terwijl ze het beleid van die vrouw moeten controleren! Het kenschetst de totale verwevenheid met de macht."

Wat meespeelt, is dat 'het type NRC-redacteur uit een bepaald milieu afkomstig is', meent Kat. "Men wil zich graag omringen met de mensen die ertoe doen, wil erbij horen. Dat was begin jaren negentig al zo. Op NRC-borrels liepen altijd figuren als werkgeversvoorzitter Rinnooy Kan rond, en Europarlementariërs. Ik vroeg me altijd al af: wat doen die mensen hier? De cultuur was toen al totaal verziekt.

"Ook zijn er medewerkers die vriendschappelijke banden onderhouden met de koninklijke familie. De hoofdredactie denkt wellicht dat journalisten met connecties in die kringen goede informatie kunnen opleveren, maar in feite slaat het keihard terug in het gezicht van de krant. Want die redacteurs moeten natuurlijk wel trouw blijven aan hun netwerk.

"Je ziet de gevolgen in de berichtgeving over de affaire-Margarita. Het duurde belachelijk lang voordat NRC die serieus nam. Terwijl alle tv-journaals ermee openden, had de NRC-lezer er na een week nog geen woord over gelezen. Later kwam de actiebeschadiging-Edwin de Roy van Zuydewijn op gang. In een schandelijk 'profiel' werden allerlei lasterlijke dingen over hem beweerd. Anoniem uiteraard."

Draaft Kat niet door? Aan het profiel had De Roy toch zelf meegewerkt en zich daarbij nogal te kakken gezet? "De Roy was onder druk gezet. In een brief van hem die op mijn site staat, kun je dat lezen."

In elk geval constateert Kat een opvallend verschil met de behandeling die Mabel Wisse Smit, de verloofde van prins Johan Friso,

ten deel valt. "Mabeltje hield het met Klaas Bruinsma, de Al Capone van Amsterdam. Maar terwijl De Roy van Zuydewijn werd gecriminaliseerd, werd over haar de lofropmet gestoken. Rara, hoe kan dat? Simpel. Mabel maakt deel uit van het establishment, terwijl Edwin het bestrijdt."

Kat constateert ook 'een innige verstrengeling' met de rechterlijke macht, met name met het Openbaar Ministerie. Juridisch redacteur en commentator Frank Kuitenbrouwer maakte deel uit van de Raio-selectiecommissie (opleiding van rechters en officieren van justitie); redacteur Maarten Huygen is als enige journalist vertegenwoordigd in de Commissie Aantrekken Leden Rechterlijke Macht.

(Huygen desgevraagd: "Dat de rechterlijke macht mensen uit de samenleving betreft bij het screenen van rechters en officieren van justitie, is heel verstandig. Er is evenmin iets mis met het feit dat journalisten af en toe nevenfuncties vervullen. Zolang het in het openbaar gebeurt.)

Volgens Kat leidt deelname aan dergelijke commissies echter tot een hoofse houding jegens de magistratuur. "Al jaren schrijft NRC klakkeloos op wat het OM zegt. Je ziet het ook aan de ronkende stukken over 'jonge rechters' en het OM die in magazine M verschijnen. En aan al die interviews met de baas van het OM, De Wijkerslooth, waarin hij de kans krijgt te vertellen hoe fantastisch justitie is, dat ze zoveel zaken oplossen, en ga zo maar door. Allemaal via NRC – hét communicatiekanaal voor het OM."

Kat: "Ik denk dat deze manier van journalistiek bedrijven niet meer gepikt wordt door lezers. Veel mensen hebben het totaal gehad met NRC, maar ook met andere dagbladen. Twee zaken hebben de bijl aan de wortel van de dagbladjournalistiek gelegd: de Margarita-affaire en de berichtgeving over Fortuyn. Daaruit is zonneklaar duidelijk geworden dat kranten niet onafhankelijk zijn, maar partij. Sterker: ze proberen tegenstanders kapot te maken door campagnes.

"Natuurlijk schrijft NRC weleens een kritisch stukje over Balenende. Dat hoort erbij; daarmee faciliteren ze het systeem, want je moet af en toe kritisch zijn. Maar du moment dat het systeem zelf wordt bedreigd, kiest NRC altijd voor de status-quo." |

Een prettig gesprek

Hoofdredacteur **Folkert Jensma** slaakt een diepe zucht bij het horen van de naam Kat. "Allemaal losse flodders, vage beschuldigingen, laat hem eens met iets concreets komen."

Concreet is het verwijt dat Latijns-Amerika-correspondente Marjon van Royen wegens plagiaat is ontslagen, en de krant dit ten onrechte niet heeft vermeld.

Korzelig: "Marjon van Royen was niet in dienst, dus ik kon haar ook niet ontslaan."

Nu ja, haar correspondentenschap beëindigen dan.

"We wilden na vijf jaar wat anders – ze kon gewoon voor ons blijven schrijven vanuit Nederland, maar dat wilde ze niet. Verder nog iets?"

Ja, prof. Dommering, die kritische opiniestukken schrijft over de haatzaai-aanklacht van Spong & Hammerstein zonder te melden dat hij huisadvocaat van NRC is.

"We hebben dat een dag later rechtgezet."

Volgens Kat was sprake van een 'conflict of interest'.

"Vindt Kat, ja."

Heeft Dommering het stuk op

initiatief van NRC geschreven?

"Dat weet ik niet."

U bent toch hoofdredacteur?

"Ik heb Dommering in elk geval niet uitgenodigd. U moet bij de opinieredactie zijn."

Hoe zit het met de lidmaatschappen van Huygen en (voorheen) Kuitenbrouwer van rekruteringscommissies voor de rechterlijke macht?

"Ik vind het geen probleem dat redacteurs van NRC af en toe lid zijn van commissies. Huygen schrijft trouwens niet over juridische kwesties."

Kuitenbrouwer wel.

"Kuitenbrouwer is jurist; hij zit ook in het bestuur van de vereniging voor mediarecht."

Volgens Kat is sprake van verwevenheid van NRC met de macht.

"Wat is nu eigenlijk uw vraag? Of u aan de leiband van justitie loopt?"

"Vorm uw eigen oordeel."

U heeft niet zoveel zin in dit gesprek, geloof ik.

"(-)"

Nooit overwogen Kat aan te klagen wegens smaad?

"Gelukkig neemt niemand hem serieus." |